Specifikation på antikviteter i Uppland. : Fm 39.

Örnhjälm, Claudius,

HS Fm 39.

National Library of Sweden

...otheket.
...OLM.
...ifter
...sk S...
...nn
... 39.

Ö.2. pag: 88.

Fm 39.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Denna Handskrift, hwilken är skrefwen med den Lärda Kongl. Secreterarens och Rikz Historiographens, Wälborne Herr Claudii Örnhjälms egen hand, erhölt jag oinbunden till mitt Lilla Enskylta Archive den 17. Julii [illegible] [illegible] åhr; och kommer att wäl wårdas. Stockholms Slott i Kongl. Rikz Archivo den 15. Julii åhr 1778.

S. Halm Persson.

XXVII.

Specification och förteckning på de förnämbste Antiqviteter och monumenter som finnas uthi Upland.

Runstenar öfer alt Upland N° — — 472.

D G NESCHER
2 13

I Tiundalandh.

Håbo Hærads beskrifwelse.

afskrift ur J. F. A. Berei ~~Sammelsurium~~ Sumbla eller Collectanea.

Om Håbo Härad, Sochnen och Konungsgården Håtuna, och dess annexa eller Laddkyrckia Tibble.

Håbo Härat och sohn.

1. Nomen

1. 79 ratio. (?)

Provincien eller Häradet är kallat Håbo härat, antingen 1. derföre, att wid sochnekyrckian Håtuna hafwer fordom dags konungsätet warit, hwaraf hela häradet skall wara kallat Håtunahärat eller Håbo= härat eller Hundare, lijka såsom Höffdbo hundare, att der hölts konungsligit hoff. Detta konungsätet hafwer K. Birger Magnusson Ao. 1318 (?) sålt till domkyrckian och Erchiebiskopsätet i Upsala till ewärdelig egendom för 1063 lödig marck fint silfwer, hwilket hoff ligger för 5 och 8. örtuger land jords, hwilken Håtuna gård K. Magnus tillförende kiöpt hade af sin Moderbroder Ehrafur Ehrndt (?) till Holsten (?).

J denna K. Birgers tijd och länge sedan war Prestesätet i Tibble sochn, som nu är en annexa till Håtuna, nembl. i Backby (?) hardt wid Tybble kyrckia, och Håtuna, der nu är Prestesätet, war tå konungsgården till för Sigtuna slott åk hus. Till hwilket slott med dess belägenhet synes grunden än i dagh, gent emot Hagbords slätt öfwer sjön, ther Hagbor sagts hängder blifwit, nembl. hus= åk källaregrunden warckt wäl än i dagh. Åch besittes nu (sedan tijden Martinus Ascanius pastorn Ao. 1630. beskrifw:) samma kungsgård af 8 bönder och Pastore till så stort antaal, som förr omnämbts och utdragit är af en gammal kyrckians pergamentstafla. Men i Tybble besittja 2. bönder thet gambla prestesätet eller prestebånyan, till hwilket tillhör en 7. öre den andre 5. öre. Altså hafwer kyrckian af mången ther böra rätteligen kallas Höfftuna (?), Det gemene man contracte nämner Håtuna, nembl. af konungshufwud, ty alla Herresäten och Herregårdar, som the nu kallas, hafwa fordom hetit Hoof.

Effter det för:de kyrkia hafwer warit Kongl. Hofkyrckia, hafwer alt här till samma giäld kallats beneficium Regale, hwilcket ock Konung Johan Confirmerat A:o 1587, tå han låg i Sunger wid Daltsosund lijtet ifrån kyrckian, (: hwarest kongl. sjö-lustighet fordom warit hafwer :) tå han seglade ifrån Stockholm till Upsala, sielf uttryckeligen berättade för allmogen, som J. K. M:t beledsaga och föra skulle, af hwilka ännu några lefwer, deras lofwandes betyga sig af hans kongl. mun hört, att det gieldet wore regale, och att det bör heta Hoftuna och icke Hatuna.

2. ratio. 2. Eller hafwer Häradet fått sitt namn af Habor, lijka som man wille säija Habors häradt, hwilket och icke kunde aldeles ogillas, om man erhålla kunde, att Habor här, och icke i Danmark hänger bleifwit. Besee här om Messenii mening in Sveopentaprotopoli. Cap. 12. och Wormii in Monum. Dan. Lib. II. fin. p. 133. seqq.

3. ratio Nova. 3. Eller och, det sanningen lijkast synes, hafwer Häradet fått sitt namn af Hathino d. 86. Swea och Götha rijkes Konung, wid åhr Christi 527. som der hafwer först lätit fundera Hatuna kungsgård och slott, och nampt det effter sitt namn, och sedan dän häfhåldningen bleifwit för swår och anstrengigt, hafwer han orten och kunnat bleifwit kallad Hoftuna, som K. Johan det för allmogen berättat, och som är sagt. Och är namnet tuna mycket fordom brukat att leggias till propria locorum nomina, helst här i Upland och nest anliggiande provincier: såsom Altuna, Dingtuna, Estuna, Forentuna, Frötuna, Hotuna, Nantuna, Norstuna, Romfartuna, Simtuna, Sigtuna, Skiaftuna, Ulltuna, Östuna etc. Och effter sådanne Herregårdar och Herresäten fordom bleifwit kallade Hof, och ther härlighet och prakt brukat, äro the af them kallade Hofswijnar Hof-man, som hos flickelighet i sederner lärt, och the som prakt brukat i kläder och tiänare, them hafwer man sagt hefwera: Bondeallmogen

Vid. Chronolog. Jacob. Gislon. p. 48.

Ryntuna.

kallar sådane rum Sågålar, det är Såsgrinder, item Steggålar,
lijka som Stegar och sådanahär gärder.

Sjön eller wijken ifrån gambla Skipbladen, hafwer åck för„
them räckt alt in under Håfwet åck kyrckian, hwar nu är fast„
wallad äng åck Stefflag med twå watnådrar ut igenom, åck kal„
las en i dagh Håtuna mare, nu pastoris åck 8. bönders Stefflag
i Håtuna. Eij hafwa twå ängiar Marängen åck Torrängen.
Mångastädes finnes i senning, hwar sjöleed fordom hafwer warit, nu
kjärr, ängar åck fast ängewall, som wid Norr Tälge åck
flerestädes kan bewijsas. II. Situs.

Håtuna kyrckia är äldst ibland them alle som finnas här i III. Vetustas.
nägden, tyt stoor tillsökning fordom warit, när konungarne ther
såto, af hwilcken, såsom en moder, några nast liggiandes
kyrckior sagts warra kommen, thet samblige wele bewijsa ther
medh, att thet är en gamul berättelse åck minnes sägd: att der IV. Adj.
Calmar sedan nu är, en mijl ifrån Håtuna öfr Allmänningen
war hafr warit itt gammalt håf, ther förnämligast adelsfolck
bodt, hwilcka både för konungssätet för Sigtuna, åck konung
templets skuld, samt för hufwudstaden Sigtuna, hafwa altijd
måst wessa öfr skogen, åck som twås sedanna tå mast
war, för sijnt skull till större gudlighet, gingo till foot, (: som
og folcket den tijden i påfwemörckret mycket innigare woro
i gudstiensten, än thet nu är i klara Evangelii ljus :) haf„
wa the låtit läggia 2 stenar, långe och slate gråstenar till
säte, å then högsta backen på skogen är, öfwerst på kullen,
åck små stenar till footstenar, ther the hafwa hwijlat sig på,
både i fram= åck återfärden, på hwilka och alla som wor„
the till foot kunde sig hwijla och lijsa, hwilcka än i dag kal„
las hwijlostenar och nämnes hwijlobacken. Samma rum är
lustigt, åck stenarna wackre.

2. Mitt på Skogen å samma wäg, är äldst nyrest itt märke, som gråstenar (: Ostenar kallade :) ther hwar annar, såsom stoor åter, hwar mindre en annan nyäts. En gamal sägn är om them såleds. Ett lasse en manniska burit skjuts offer till Sigtuna tempel, och i wägen återwändt sig wändt om igen och ombytt sinnet. Så lasset skjutsofferet bleswit wändt i stenar på samma ort ther han wände om.

3. Ther är och itt annat tecken eller märke, nembl. itt Josephs Kwat, hwilket synes i berget straxt ther hos: och sägs, att en helig man ther stigit till häst, hwarast foten sinckit nidh i berget.

Af detta är en allmän mening, att Calmar sohn, så wäl som flere ther omkring, lagat sedan under Håtuna församling.

4. Lijtet nordan för Håtuna kyrckia, på Norskog uti dalen, är then gamble Tingshuus eller Håtuna(?) Rättergångsplats, eller Häradsdomb sate under baar himmel, som sedan män gästedz brukeligit warit i Rijket, ther the hafwa hållit sine Tingstjenar; hwilken plats är belägen wid Råstenarne eller Råmärcken emillan Håtuna och Marcksby, på skilnaden emillan åkren och skogen. Samma Rättergångsplats är i fyrkant murader ... högt, och sedan ofwan på fylt med iordh, så att domaren skulle wara högre uppe än allmogen, på thet allmogen måtte kunna wäl höra och se hwad som hände ther inne i Rättegången, hwilket icke oafwet af them gamblom sedan warit betrachtat och skickat. Och är Håtuna annu Häradskyrckia, och Häradstingsplats, alt ifrån thesse tijdher, Tingsstället förlagt blef ifrån förb:de rum och till Håtuna kyrckia, som belägen är mitt i häradet.

Såsom nu förb:de Håtuna haft af ålder och ifrån dess första byggnad, för Konungshåfwetz, slottetz och Sigtuna hufwudstadz skull, warit itt beneficium Regale (: så kallat, derföre att konungen haft

Forum judiciarium.

Est examen loci territorialis judicii.

V. Historia.

Subjectum hoc territorium Eccle et Archiepsco Upsaliensi ab A°. Chr. 1313.

det, ibland många andra besynnerlige giäld, sig i wåld och
förwärf att gifwa och utdela till sina Hofpredikanter, the mäst,
som låge ther Konungens hand, Hofd, (slått och gårdar woro:)
så hafwer thet bliifwit decani eller itt Upsala Kanikegiäld, sedan
Säfwert eller Kungsgården Aº Chri 1313. blef af K. Birger
Magnusson, som ther är omwält, såldt under Upsala Domkyr=
kio och Archibiscopatet sålt till ~~Upsala dec~~ ewerdelig egen=
domb ther 1063 ehdig och sint silfr. i Archibiskops Nicolai
tijds; hwilcket bewijses af gamble wisse bref, besynnerlig af
then Wälb:ne Knut Eskildsens, Riddarens i Wangarn, Häfwids=
mans ther Sigtuna stads och Lagmans i Uplandom bref, ni=
mant ther Sigtuna stads och Lagmans i Uplandom bref, mi=
nr (: Aschanii:) gamble jordebref etc. som utwijsa, att Deca= Aº Chr. 1500.
nus Upsaliensis eller Domdecanen den tijds, nembl. Aº 1500. Mr
Jöns hafwer warit tillstädes på Lagmanstingetz med, så wäl i
Sigtuna som i Sätuna hålder, såsom och Archibiscopens Em=
betsman (: thet är fougte:) som bemälte fornwahla, hafwer och
warit med på Lagmanstingen i provincien hålder b:dr åhr 1500.
som ffrb:dr gårds Lefse och Kyrckiolandbore til wegrande, ämb=
mbyge Erich Larsson af Erchiebisp Jacob Ulphonis tillsatt:
hwilcket hafwer warit in till K. Gustaf then 1:s regementz,
tå thet tillijka med myckit annat wardt förwandlat, och in=
der kronan lagdt.

(: NB. Här bör corrigeras, att Sätuna bref sålt under Er=
kiebisp Nils Aº 1311, och icke 1313. för 163, och icke för 1063.
ehdig och silf, som sielfwa brefwen in Originaliter bewijsa bland
Upsala Kungebref ad Ann. 1311. in meo Volumine. :: Archivii:)

Åter sedan igen, när Högborne Furstinna Frw Sophia
K. Gustavi 1. dotter, med sin Herre Hertig Magnus Von Sachsen
fick thet under sig, nembl. Hele Säbo gårdt, hafwer thet och bliifwit
hållit för Regale, att J:s Furstl. Nåder hafwer ther ther ewelt haf=
wa dispensation, såsom ther Konungarna sielfwe. Emmer Her=
tig Magnus till Sachsen K. Gustaf then 1:s mågh, hafwer och wgt

Wänngarn, hwarest långe för thenns tijd war itt gammalt gråstens
hûûs byggt, widh hwilketts östra gafwelsijda wänn Hertigh lät
tillbyggia itt annat stenhûs af tegel, dog med icke så tiocka murar
som thet gambla gråstens hûset, med hwilket thet war satt till
hopa foget, och således när man icke granneligen gaf ther acht på,
wara alt itt hûûs. Uthi detta huset tillbygde tegelstenshûus stod
på östra gafwelen med stora bokstäfwer skrifwit, (: då iag ~~thet~~
Claudius Arrhenius Ao. 1660. d. 5. Januarii thet besåg:) HANC DO,,
MUM EXSTRUXIT ILLUSTRISSIMUS PRINCEPS GUSTAVUS
DUX SAXONIÆ Ao. M.D.XCIV. Denne Hertig Gustaf war
K. Gustavi 1. dottersen; och: K. Carls den IX:s tijd, på S. Clara gården,,
är wijd Stockholm; wijd en Munstring hastleligen omkom; i thet att
pistolen som spändt war, gick löös, då han honom nidsatte i sitt
sköt, och slog honom lårett sönder, der af han strax dog.
Nu står något qwart af detta gambla gråstens hûs på Wänn,,
garn, hwilket R. Cantzl. Greffwe Magnus Gabriel de la Gardie
hafwer helt låtit förwandra och herrligen förbättra med hwits
och trägård, nembl. uti Lyceian som: hwalfwa huset inbyggd
är: men thet tegelstens huset denne Hertigs står nu intet.

VI. Insignia

Wårt Åsbo härat hafwer fordom fört Sufwudbanerett för
många andra härader. Uthi thess gambla härads signet sitt wapnet
eller banerett igen: nembl. itt lamb med en flygande fahna och
ther kors uti, hwilken fana thet håller med högra framfoten,
och omkring samma secret stodh skrifwit med gambla Latinske
bookstäfwer SIGILL: DE HATURA. Samma gambla Secret
af silfwer blef bortstulit utur Häradskistan i Åtuna Sacrario
då muren bröts sönder Ao. 1589. Sedan läto the göra itt
annat igen med lijka wapn, men skrifften annorlunda sålunda
. . . . . . hwilket the nu bruka.

Så betyger thet ju nog, att detta härad behåller, brukar, fört,
och alltijd fört hafwer Insignia Patriæ, att hon är en legalis provincia

uti den äldsta Häradtskyrckia. Ty Wara och Östhe hafwa fordom uti Landskapz och Rijkssens wapn fördt itt Lamb och en Lindorm, med thesse gamble Rijm:

J Fälgd och fridh }
Som Lambet blidh } thet Lambet.
Och snäll i krijgh }
Som Lindorm wijgh } thet Lindormen.

{Hæc nescio qui aut unde qve- aut probari.}

Fordom hafwer hwart Häradh för sig fått sitt wapn och Banner, ther före, att när the skulle draga och resa åt Herfärd, måtte the hafwa något tekn der the sig efterrätta kunde. Som nu Håbohundari hafwer warit Hufwudhäradt, så hafwer thet efter gambla sättet för större myndighetz skull, behållit hufwudba- neret och gambla Östhe wapnet. Och säijes en, att Wäa- la häradt, som nu kallas Wålahäradt, hafwer fört med Håbo- häradt itt wapn.

Uti Håbohäradt hafwer nu i långan tijdh warit och waren VII. divisio. 7 prestegiälld och 10 sochner. 1. Håtuna med Tybble. 2. Calmar. 3. Neder eller yttre och öfre Grans sochner. 4. Bryggeby eller Bygby sochn: som tillförene hafwer legat under Biskops Arnö. 5. Skoklosters sochn, eller Skoboland. 6. Sigtuna stadh, fordom Swerigis Rijkes hufwudstadh med S. Peders sochn och Brunnes Näs. 7. Wassunda med Örja. Äro 7 prestegiälldh och 10 sochner.

v De Rectoribus Ecclesiæ Hätunensis, så kallades kyr-kioherdarne i Påfwetijden.

A°. 1500. Mr. Johannes erat Canonicus Upsaliensis et pastor Hatunensis, ut testatur bref membranacea Legiferi Uplandensis Canuti Eskilson in Wenegarn, datae Ann. 1500. et 1501. Sine cujus Canonici praesentia in hoc territorio nihil integrum erat judici huic Provinciali decernere, ut nec sine praesentia Praefecti Archiepiscopalis cui hoc tempore nomen Ericus Larsson, ut sup. indicavimus. Mirus v. in veteri Catalogo praediorum eccl. Upsaliensis, qui in membranis Upsaliensibus Ann. 1331. 1341. et 1357. consignatus visitur, nulla usque fiat mentio praediorum Hatunensium nisi N°. 5. Sub curia Bæreme.

Jacobus, et hic Lutheranismum, Papismo abdicato, primus recepit. Hwarb blifwit Pastor A°. 1526. efter han tillijka med then näst följande skulle warit der pastor något öfwer 80 åår, som Ascanius här under berättar. it. haec verba quae idem exscripsit ex tabula membranea templi hujus. A°. Dni 1526. Dno. Jacobo existente Curato terminarius fuit Marcus Johis Hatunensis. Denne Jacobus war M. Petri Benedicti Episcopi Lincopensis Farfars fader.

Johes Andreae WestroGothus Kindensis, studiosus aliquandiu Academiae Hafniensis, deinde Sacellanus Dnoy in Wiik, postremo A°. Chr. 1565. accepit pastoratum Hatuniensem, ubi mortuus A°. 1609. ibique honorifice sepultus. Vir erat pietate clarus, omni integritate laudandus, latus, mitis et honestus. Vixit in Hätuna annos 42. Nota, på 80 åår bort åt, och något öfwer sedan desse 2 warit pastores i Hätuna.

Huic successit Petrus Michaëlis Uplandus; Hic erat alumnus Scholae Upsaliensis, deinde Principis Sophiae de Eskilstund concionator, cui cognomen erat Swartarr.

S. M. Erasmus.

Tybbile Sokn annexan till Håtuna.

Ao. 1363. fuit Venerabilis pater Dn. Petrus divina miseratione Archiepus Upsaliensis, olim Epus Lincopens., ap. ecclesiam Thybbile in festo corporis Christi, 1. octo die Junii in officio visitationis. In antiqua tabula in pergameno scriptum, ait Ascanius.

Ao. 1480. Wadstena klosters abbedissas quittobref på 3 öre [illegible] Wärfven penning upburen af Tybbele sokns kyrkiarr. Vid. Wadstena Klosterbr.

Lista och Förteckning på Nylandz Lagman och Underlagman.

A°. 1398. Herr Carl Ulfsson af Tofta, af Sparre slechten, Riddare och R. Marsk

samma åår samt Underlagman Olof Haraldsson

A°. 1463. Her Knut Stensson Ridderr. Hans Underlagman samme åår Toord Gunnarsson.

Ao. 1500. Knut Eskilsen ~~Ridder~~ till Strengarn (: Bawe menar jag:) Riddare, Höfwitzman öfr Dighten sads, Lagman i Upland, alt in till 1511. som för till sekr kunnat finnas.

Ao. 1579. Bent Kyle till Herslewijck Riddare.

Ao. 1586. Her Hogenschild Bielcke till Leckö og Åkerö Lagman i Upland og alle Wäster Norlanden, Ståthållare i Östergiöthland.

Herr Claus flemming frijherre till Wijk, S. R. Marsk, öfwerste Ammi-ral, Lagman i Upland og alle twenne Norlanden. A^o. 1591.

Åkerbo Häradtz Häradtzhöfdinger lista.

Olof Pedersen : Ådöö. — A:o 1483.

Peder Erichssen : Bystamer - - - - A:o 1492.

Jöns Ingramundhsen. — A:o 1500.

Frantz Mortensson : Upsala. — A:o 1577.

Sedan Måns Persson åhlwning Cantzlij förwandt.

v Nils Larsz till fitbåcker.

Månß Larsz till Norgarn.

Hans Bilefeldt i Stockholm.

Matz Andersz ibid.

Brencht Bödmersz i Uppsala

Christoffer Eggerißon Skotte. ibid.

Jon Nilsz i Owijke.

II. Attundaland.

Seminghundaris haradh.

Hæradshøfdingia Lista.

Niclis i Bargom Hæradtsdom hafwande. Jesper Bidske Hæradtshöfdinger Ao. 1444.
Lindsö Jordebok.

Erich Bunde - Walby og Sprengia Jordebok. it. Marina - - Ao. 1445.

Nils Knutsd. Ao. 157

Ulleråkers Härad.

Börje Sokn.

Broby 6 st. Högar, uti en af dem fans för några år sedan en krukka med kål, swärdsfäste och 2 hufwudskålar.

Wästerby en stor Hög med en stengraf uppe uti.

Bondkyrckio Sokn.

Håga en Hög: jordbacken med stenar omkring, och hardt der wid är en upmurad mur lijka som byggnelse till en kohja.

På Ultuna åsen åtskillige ättegriffter.

Läby och Wänge Sokn: ha allenast Runstenar: dem jag måst gått förbij.

Jumkils Sokn

Börjebärgs Skants ligger i allmänningen, så wid som halfwa Upsala Stad, med sten omlagd, och finnes som porter på samma skants.

Jämpte Skällaby 1. skants Bullfors Gd. lagd med gråsten, dock ändelångs och icke rundt om.

I kyrkogården en jättegraf med en stor furustubbe wid den ena ändan, grafwen 9. alnar lång.

Bälings Härad.

Lådorby Sn. har allenast Runstenar.

Skuttunge Sokn

Ekir äng som kallas Kiosbacken ännu, hwarest skjöts gudstiänst warit hållen, finnes sielfwa platsen med stenar omlagd.

Bälings Sokn.

Swijstad: Södra gärdet en uthuggen Runsten. It. ättebacker eller griffter uti Sittebärgsängen. Noch en sten wid barnspiället, i hwilken fins ett uthugget säte, att en menniskia kan sittja der i, brättad blifwit der lagd af dem som rummet bebodt.

Jumkils Sokn, den del som ligger i detta H.d

Emillan Broby och Blackstad åtskillige ättegrifter. Ett rör upp i skogen, uppå hwilckt löper Åkerby skog, Kätzlinge och Blackstad, kallat Kätzlerörret, är uthuggit i bärget diupt som en kiättil, slätt på botten som en gryta.

Hagunda Härad.

Järlåse Sokn.

Wart wid Laggarbo finnas stenar uti ringar satte på itt bärg, som kallas Tingshällarna, säjes Ting fordom wara der hållit.

Lijtet om Kyrkan är en backa kallad Korsbacken, der finnas 3 små hål med sten upmurade, och förmenes i forna tider Budstinget blifwit der hållen.

Söder om Kyrkian är en plats Wikstugan kallad, hwarest synes både källaregrop och rum efter stolar, så och ugnsgrund.

Strax norr om Kyrkan äro några grafwer sida uti en ås med stenar sålte, hwilcka kallas Järlsgrafwar, der Birger Järls förfäder säjes wara begrafne, hwar af Soknen och fått sitt namn, NB. Järlsås. I Ramstad, Wänge och Balingsta Sokner ha allenast Runstenar, och ty gås förbij:

Wästeråker Sokn.

Inne uti Kyrkan är en murad graf wid Sacristian med en kopparskifwa betäckt med runska påskrifwer; item på muren öfwer grafwen och på grafsijdorne Runska skrifwern, Frü Ramborg är der under begrafwen, som förmenes upbyggt Kyrkian och bodt på Myckle Herragård i Balingstad.

Tibble Sokn.

Bleistad giärdet 1 Runsten, säjes der fordom warit itt Cappel, hwar efter Stenradorne ännu synas.

Dalby och Hagby Sokner gick jag förbij, ty der i finnas allenast Runstenar, deron Secret.n Hadorph bör skrifwa.

Rasbo Härad.

Der öfwer war intet obserwerat annat än ättegraffer, jordhö=
gar och Runestenar, som finnes i alla Soknar öfwer hela Tiun=
daland.

Waxala Härad

Danmarks Sokn.

Slaget med the Danska skiöl stått wid Sålebro, hwarest de Dän=
skir af rofwet byggt Danmarks Kirkia. och brättas millan samma
Bro och Kyrkian finnas många grafwer der de slagne Danska blifwit
jordade.

Waxala Sokn.

På Ringsbärget wästernorr om landswägen ifrån Kyrkian
her warit gamalt domställe, som brättas.

Törneby millan gärdet och ängen finns en plass som en
stor stuga, mz sten kringlagd, och der jämbte 7 något smärre.

Anders Persz Moss
Kronones Befallningsm:r
: öfwer 4 uti Rasbo
Häreder.

A:o 1672. under Landshöfding
Baron Axel Lillie.

Håbo Härad.

Håtuna Sokn.

Uti förseglade gårde finns en Borggård med hård mur omkring och källare uti, som förmenas warit Kong Sigurds hus eller Sigurds bur.

1 Tränbacka står en stor Runesten och en stor jordhög der hos der Håbor sägs wara begrafwen.

I Öfwergrans Sokn.

Finnas 2ne stora ringlar på Aly egor, hårdt wid Mölstucken wid stora Landswägen, kringlagde med slät gråsten, 2ne kämpar sägas hafwa der kämpat.

Skokloster Sokn.

1. gl. skrifwen bok finns hos Gabriel Larsz: i Nåberga.
1. gl Mur wid Ekwarslöt.
1 gl. Kyrkomur wid Skastad, men om der något gl.t finns kan man ej weta, emedan dessa stenar finnas hwar öfwer annan lagde.

Erlinghundras Härad. Husby Sokn.

Wid Malstad en stor jordhög. På Boby skog en stor Steenröse, hwar efter gl. sägn menas warit itt altare och de gble hedningars offerställe.

Norrsunda Sokn.

På Husbyhögen sägs Konung Norr wara begrafwen.
En Skantz wid Rosersberg som kallas Botels udd.

Bro Härad

Näs Sokn.

Ett gl.t nederbrutit Slått wid Stäket, som Ertzebiskop Gustaf Trolle innehafft.

Uppå stora Sanden på Kungsbyägorne östan för wägen 2 källor i hårda hällbärgt gråsten, helt runde, hwar i finns stundom Koppslet, nålar,

Liuchtor och annat smått &c.

Uti Asparygmarck 2 stora i högburne Stenhögar, och med stene om-lagde ättegriffter, dels uti skog öfwerwuxne, dels på bara fältet be-lägne.

Ryds Sockn.

1 stor högburin Stenhög, många ättegriffter norden för Prästgiär-det kendt wid Österwöörabyn.

Bro Sockn.

1. Källa uti Sörda Källbärget wid Upsarboda hagen, något dyij men ej mychit nu, der folck och fordom hafwa offrat.

Låssa Sockn.

På Sanda ägorne opp i stora åsen, straxt wid ändre ogenom en Trojenborg af sten lagd till 15 hwarf omkring mychit artig.

Straxt wid ~~Stora~~ Sandabyn öster 100 ättegriffter och jordhögar och wid Albrunna byn lijka så. J kyrkian fins en gl. Munckebok och 1 gl.t rökelsekar.

Befallningsm.n J. Stigg
d 9. Jun. 1672.

Lyhundrats H:d

Söderby Sokn.

Eddslund: denna Sokn en by, så kallad af Eddan, som utan alt twifwel blifwit der fordom dyrckad.

Carls Kio Sokn.

Brättas, fordom bodt på Carllöfse gård en man b:d Carl eller som gl:t folck kallan, Carl Lunckus, som skall hafwa fundent denna Kk:a och af sig gifwit hennes namn, så wäl som och Carl:löfse gård. När han do, skole arfwingarne welat begrafwa honom i Söderby Kk:a, Men när dödbärarne kommo på wäg midt emillan bäda Kyrkorna skulle bären med lijket blifwit så tung, att de omöjeligen kunnat på något sätt bringa det der ifrån, utan medan de hwylade, skulle upbrustit en Källa hardt in wid bären, förthy skull hafwa bärarne måst wända om och jordfästa lijket i Carls Kkja. Källan kallas än i dag Carls eller Carl Lunckusets källa, och har i Påfwetiden warit kringmurad och 1 torn öfwerbyggt, och en kopparskopa med en järnkiäd fäst uti muren. Är nu all nedrifwit och för:ödt och källan nästan igenrangad, efter man ej annars kunnat utrota widskiepelsen med offrande och pilgrimsfärd. Efter Karl Lunckus eller S. Carl är ett skrin sagt giordt wid en bår, att 2 kunne den bära, och är än behållen der i Kkjan, men hwad fordom warit i skrinet, wet nu ing att berätta.

Husby Sokn.

På Mantunga=Skogen finns en källa uthuggen i ett berg.

Wid Esarslunda by finns en lund kallas Esarslund.

På Edeby skog finns ett bärg, hwar på äro uthuggne Runstafar.

Lohärds Sokn.

Emellan byarne Massen och Täftinge finns en upkastad Stenmur, igenom hwilken allmänna wägen löper, och af gammal sägn förmenas af de Swänska wara upkastad såsom en bröstwärn emot de Danske, som dem alt dijt in till skolat hafwa förföljt, men de blifwit manlig drifne tillbaka. Man andra säga dej wara skiedt emot de Ryske. Massen menas fått namnet der af, att fienderne blefwo der Massade.

Ett ganska högt bärg är belägit i denna Soknen wid namn Dagstubbärget, som gifer dem Siöfarandom ifrån de Norske öster den första kiänning af Swänska sidan; och thy så kallas, som skulle dej säija dem till om den Swänska bodan och landet, thy det synes långt ut på Ålands haf.

Siuhundra härad

Rimbo Sokn.

Rimbo har tillförene hetat Rägunbbo, efter konung Regner, som skjöt bodt säga mer än 2 Musqvetesskott från denna Kyrkan, uti en by som då har kallats Konungsby men nu Kumby, hwilken nu åbo 5. bönder.

Regner ligger begrafwen undan för Kyrkan i en Asplund, hwad sten, blef sedan i Stiferwids tijden där ifrån förder och ligger nu inmurader i Kyrkogafwelen med richtig Runskrifft. Rimbo Kyrkja är då blifwen upbyggd S. Anders till ähra, och kallas ännu S. Andreæ Kyrka, hwar af är kommit, att böndrene man efter man hafwa hållit sammankomster Andersmesso dag årligen här i Sochnen, den de och kallat Kyrkomässo dag, hwilken

hwad nu nyligen först aflagd worden, men brukas dock här om:
kring i åtskillige Socknar på Kyrkans namns dag. S. Ander:
ses beläte står och ännu afsides för sig sielft här i Kyrkan,
något större än de andra som äro insatte i altartaflan.

Seglationen skal hafwa warit ifrån Saltsiön till Runby
med små skiepp; efter en kiöll af sådant skiep i samma trakt
är icke mycket länge sedan igenfunnen; och de som mer är,
finnas ännu 2ne Skantzar, en på hwardera sidan om ån
nedan för Runby. Denna seglatts har sträckt sig alt in till
Mörby stett 3 mijl ifrån Norra Tälje.

1. Offerkälla finns wid Broskära, och kallas ännu Hal:
bergs källa, Bärget der ifrån hon har sin åder heter Holberget,
der mycket folck skal fordom sammankommit att offra.

Riddar S. Jöran på sin häst står på Kyrkowalfwet, om hwilken
han har en wrång och tokot berättelse. På hans dag som infaller d.
23 Apr. så och bruka bönderne icke deras åker.

Rö Sokn.

Rö Kyrka är byggd S. Olof till ähra, hwilkens beläte der ännu
finnes med kröntt hufwud, yxa i handen, och efter honom är hon
nämnd, och på hans dag hafwa Sokneböndren hållit sin Kyrkomessa.

En stor jordhög finns i Närbby gärde litet ifrån Kyrkan, hwilc:
ken alla bönder ännu så wörda, att ing töras hugga der af någon
bijda.

Sedan 2ne bönder, som begynte plöja på samma hög, blefwo med
särdeles siukdom belagde, säja de: Wij tro att siälfwa Fanen
ligger der begrafwen. Dock är deras mening annorlunda.

v Esfferlunda öster wägen wid Asperö, finnes itt litet stycke ifrån Lhn wid en by b.dh Nibbler, hwarest spökes ock ännu sombliga årtider om nätterna

Skiäderö Sokn.

v Wid torpet Cronberg en hög stenmur.
v En jordhög i finska giärde.

Frötuna Sokn.

v På Borg siögh skall warit itt Slott i fordom tid, och
v 1 källa i bärget ibid. rund på en hög bergspalla.
v J Sycke giärde är itt bärg med uthuggne bokstäfer
v Wid Ryssie är itt högt berg och ligger en stenhoper på, men ingen wet något berätta der om.

Lånna Sokn.

v Wid Spanningsby gård skall fordom warit itt slott. men ing wet säja något om dess fundation eller ellest.
Några gambla böcker finnes i Kyrkian.
men af ingen underskrifwit.

Danerydz Skipslag

Såtna Sokn.

v Uti Kyrkegården wid prästgården under wid siön en gl. Skantz, hwarest synes styckeranguernes rum, fäller och upkörsander: Der mot hwaras öfwer en gl. bårg på andra sidan om siön.
v Uti Carlbergs fogelgård fins itt Runebärg.

Täby Sochn

Wid fällebro öron finnas 3:ne Rûnberg, som Hadorphius noterat, och Häradshöfdingen ej mer än itt angifwit.

Danderyds Sochn

Wid Nora är itt Rûnberg.

Emellan Berga och Käfwinge ligger en stor sten som synes wid Restandet warit angrafwin med 3 finger.

I Sochnekyrkian skall liggia en gl. Munkebook, som på stämbningen ej blifwit upwijst.

Bertold Dahlholm.
d. 15. Maji. 682.

Edz Sochn.

I Kyrkian finnas åtskillige gamble wapner med antekning när och af hwem målningarne äro påkåstade, som är skiedt i Ketilberni tid, som wapnet utwijser nemb. en Kittil och en björn.

Wid Runsa en ödelagd bårg, som ännu kallas Runsbårg der allenast synes en uppgång.

Wallentuna.

Wid Rotebro finnes itt kiärr som kallas Jutekiärret, och der ofwanföre en hög gamal fästning som kallas Stridsbårg, nemb. en rinnande wattukälla widan före.

Uti Rothsunda östra gårdar synes itt ihåligt bårg som kallas Hasebårgt.

I Skillinge Skogsbacke synes itt uthuggit Rûnberg.

Emillan Miby och Råfgårdar synes och en Rûnhälle.

Ekbacken och Skiällnora liggia i Orma Sochn.

Bertold Dalholm
d. 10 Maji 1682.

Bromma Sokn

Der i ligger Ålsunda.

Spånga Sokn.

Uti Bromsten som kallas Kiättilwreten skall uti bärget finnas en Kiättil af gamla skiöldar inhuggen, och der bredewid itt annat rum uthuggit som för itt lijtet Kiärril.

På Stäkets tompten en Rundel, hwarüst en hamp sitt, der skall liggia en runn sten som en Snöorm uthuggen, ser ock ut som en Szwantz kula, då den ena Stridsherren dräpit den andra ifrån måltiden, hwarföre han till efterdöme lätit läggia samma sten öfwer Snöormen, som itt stycke är afhuggit, der jämte fins en sten till Graben öfwer brädt, såsom der jämpte itt uthuggit Rohwärd.

På Näckste gården fins åter sådan sten, dock oredd, som samma flychtige Stridsherre öfwer sig lembnat.

Uti Spånga Kyrkan fins en Runsten, och i en Sack itt uthuggit Oxenstiernewapn, samt på taket i wästra gafwelen itt Oxenstiernewapn, och en Styfwermyster, utom Kyrkodörren fins en sten och itt stort Kors, der under fornemas liggia några af de framfarnes Sälgen, jämwäl på altaret itt Skrudtygi af Kappera som itt Skrijn, med åtskillige annotationer inlagde, hwar i förmenas warit förwarad någon Reliquiedom, finnas och på wäggiarna åtskillige gambla målningar.

Järfälla Sokn

Uti Kirkby hagen fins en jordwall som en befästning.

Uti Kalfhällen läggningebacken finnas åtskillige störrer och minder jordhögar, och lärer backen fått namn af krigsfolkets sammankomst och dijtläggning.

Wid för Lösste by wäster om, fins en stor jordhög, hwarest och är en Kyrkogård, som kallas Kyrkhampen, der de afledne Ryssmän äro begrafne.

Bertell Dalholm
d. 9. Maij 1682.

Långhundrads Härad

Lagga Sokn

v Uppå Kronones Mora äng finnas några sammanlagde märke:lige stenar, hwilckas betydning och descriptioner nogsamt för detta bekandte äro af Swerriges Lagbok samt elliest om Konungawal, hwar:före många curieuse personer ifrån Uppsala och andra orter år:ligen till dem besöka därstädes, hwilcka och nu nyligen af Profossen i Uppsala befaltes kringbyggias med balck, dör och lås, hwar till Kronans ängewachtare hafwer nycklen.

v Wid Lagga Kyrckia finns itt underligit och notabelt hålligt berg, om hwilckit sådan berättelse giörs, att från den ingången eller öpningen som är wid kyrkian, skall löpa 2 st. gångar eller gångar under jorden, en näre ut till Kabby Sätergård till en plats kallad Kabby högen, den andra sträcker ut till en backa wid Engbärnsstarre torpet, hwilckit hål sijöl aldrig kunna till:stoppas, utan altid står öpit. Icke långt ifrån detta hål eller ingång är en källa, hwarest en Skomakare med sin h. komo ungefär för några och 20 år sedan att taga bryggewatn, hafwandes sin d:r med sig, hwilcken lemnades quar wid källan efter föräldrarne, och blef straxt intagen i berget genom samma ingång, hwarest flickan war i 9 dygn borta, denne flicka har Herr Johan Widman Pastor i Alsicke, då Capellan wid Lagga, examinerat, och hon bekiändt och refererat, att hon fått temmelig wäl till i berget, hwilket warit der 2 kiäringar och en gubbe, desse kiärin:gar hafwa satt fram och welat gifwa ~~dem~~ henne mat, men gubben straxt kommit och kastat kull för henne. omsider när de 9 dygn woro förbij, och föräldrarne mycket gråto och jämrade sig efter sitt barn, hafwa de 2 kiäringar i berget skyndat och kastat flickan upp igen genom hålet, med sådane ord: Ebach hädan till din Mor igen som

så löper efter dig, der med slapp flickan utur bärget ifrån
dem, men flickan warit då helt utmattad nästan som
half död, att hon måst der efter en lång tijd hålla wid
sängen. Likaså berättas af trowärdigt folck, att der i
Lagga byen wid samma bärg bodt såsom en bonde wid
namn Jacob, till hwilken gubben i bärget skall ropat
en morgon med desse ord: Jöpper kom hit och sup wälling
med mig, bonden sw.de Naij, intet super jag din wälling,
har du mer än du orkar supa, så giöm en till morgon,
der till skall Trollgubben i Bärget swarat. nej, jag
får intet bli här i morgon: jag skall nu hädan för
denna bjällran skull, jag gitter icke lida henne: menan-
des der med Lagga klocka, som war då till den reforme-
rade inrättade Gudstiänsten wid kyrkan nyss upsatt. Då
frågade bonden, när kommer du hit igen? Gubben sw.de
När Lagga kärn blifwer åker och Östuna Siön äng &c.
Lagga kärn har på den tijden warit Siö, som nu dels
äng och dels åker är: Men Östuna Siön ännu siö, dock
mycket igenwuxen med tillwäxt gräs och flytappar samt
wass, och kan hända trollgubbens spådom sannas, som dels
redan skedt. Detta är af gl.t förnuftigt trowärdigt folck
berättat.

På Olunda gärde ligger ett stycke af en Runsten, som be-
rättas i förriga tider uti en hetsfrigd blifwit afskuten.

Östuna Sockn.

På Brunnby udden en men såsom en källare, sammanlödt en
å igenom hålenon in uti siön.

Uti Eggeby gärdet wid byen finnes en plats, hwar på skolat
i förriga tider stått en kyrka eller Capell, och der har ett stort kors
af ek, det en sinnig person för några år sedan kullkastat, nu
synes grundwalen allenast.

Uti Östhambra giärdet skal warit en Kiörkgård, mädan begårdsmurens grund ännu syns, sampt itt Kors.

Uti Långlunda ängh stå några stenar ända, om hwilka berättade en Hl. Corporal Nils Måsgiöthe br.d att der fordom warit stadde några tolfmän att beskåda och döma om ägo: skillnaden mellan byarne Långlunda och Mullby bönder, hwil: ka skole i dessa stenar förwänd, effter de hafwa orätt och owångwilligen dömbt ägor ifrån Långlunda under Mullby.

Wid Västgården Mullby Säby uppe i giärdet wid wägen finnas 2:ne runda Stenkoster sammanburne, och der hos uppreste stenar utan någon skrifft på, och ingen berättelse finns derom.

Husaby Sokn.

På Streby ägor strax wid Landswägen finnes en berg wid namn Brobärgs Slått med stor klindamur och stora stenar. Utaf denna berg skall för många år sedan utkommit en qwinsperson med en silfwerkanna, tillbiudandes en dräng dricka, men han slår öfwer hufwudet bak på hästen och rider bort sin wäg med silfwerkannan den han fick behålla: men så mycket som på hästen blef med drickat wått, lopp håret af.

Bredo wid Husaby Kyrka är en stor jordhög wid namn Brundhögen på norra sidan om Kyrkan, synes i denna högen skutts eld, som slagit der ifrån till en annan stor hög b.d Ebuldons: högen på Mackerbärga ägor, uti hwilken man ment skatter warit undgräfne af Tiuf, men när hon blifwit effter gräfwit, har der ej funnits annat än Kål.

Wid Hjälmestadt giärde är en stor jordhög, hwar uti äro fundne menniskio ben och hufwudskallar, såsom der uti en feigd Juter nidslagne blifwit begrafne, har och där offta skutts eld, hwarest och finnas stenmurar lagde af stora släta stenar.

J Karsl Siögiärde löper en källa utur itt bärg, som förmenas warit en offerkälla, effter der äro funder ~~pgr~~, knappnålar och annat.

På stora Wallby giärde är en stor Aspelund; i hwilken om nattetid sijös offta siuhts eld brinna; i samma lund har ingen dristat sig något hugga, effter en karl som der huggit en gång en Asp, har strax blifwit dödeligh siuk.

Fiärdingsmannen Erich Erichsson i Lunnbergha, säger sig hafwa gambla Munckebref, men icke weta dess innehåld effter han icke kan dem läsa.

Domaren i Långhundrats häradt Olof Andersson i Lunbergha säger god underrättelse om gambla kiämpewisor, dem han undertiden plägar siunga.

Wid Eckbla öre är itt notabelt bärg, med en fullkomblig inhuggen ring och der innan före Runeskrifft. Sägs och af trowärdige män, att der fordom blifwit en brud med kronan och alla dess skrud intagen som hon kommit resandes der förbij; Skall och ännu synas i bärget samma bruds bild med kronan och förb.de skrud liggiandes.

Bottröra Sokn.

J Bottröra Kyrkia, referente Pastore et Praep. Mag. Erico Hamarino, skole finnas åtskillige gamble Skriffter såsom itt gl.t Missale Pontificium på latin per preces et Cantilenas, de rebus item gestis S:ti Erici et S:ti Olavi Regum tryckte dels in folio dels in 4:o. Item inlagde Häradz=Protocoll sub imperio Regis Caroli IX. Item är detta Häradz Trumma uphängd bak om altaret.

Bredewid Kyrkian finns ännu grundwal, som skulle der hafwa begyntz Kyrkiobyggningen fordom, men effter hwad om dag byggdes blef om nättrena kullrifwit, ty hafwa de måst öfwergifwa den platzen och byggia der hon nu är.

Wid Lille Bottröra är en Aspelund, den där något trä fällt, bruttas blifwit strax siuk och dödt.

Närtuna Sokn.

På Närtuna gärde finns en stor jordhög, om hwilken ingen wet något berätta.

Emellan Nederlunda och Lille Åkerby finns en backe med fyrkantig stenar blandt, i hwilken skall wara itt gl:t hwalf, såsom der ofta brinna ljus om qwällarne och under tyden en drake underflyga.

Hos Kyrkoherden Mag:r Hammarin finns en gl. Manuscript Lag=bok.

Uti Malmby gärde äro 2:ne höga Runestenar den ena har Runeskrift, den andra ingen, mellan dem både säijs en jätte wara begrafwen, och desse stenar stå den ena wid hans hufwud den andra wid fötterne.

Breda wid detta Malmby uti dess tompt wid byn syns något notabelt och märckeligit, ubl. åtskillige stenlagde grafställen somblige runde, somblige 3 och 4 kantige. Somblige säija der fordom warit stad och Marchnadsplats i forna tider, som icke olijkt är. Till samma ort skall och fordom gått seglation, alldenstund för många år sedan skall på gårdsens engewall Mölan neder för backen funnits en Skips= eller Skutekjöl. Nu kan man icke hafwa der om någon wisshet.

Finnes och i Närtuna Kyrkja gl. Kgl. bref för 350 år tillbaka på Kongsåren eller förwandlet ifrån Närtuna och till Bischopstunan i Öster Åkers Sokn.

Kårstad Sokn.

Wid Mällostad by finns en Runsten, om hwilken berättas, att för många år sedan skole några welat wända och wända att kunna läsa dess skrift, då skola de blifwit wansinnige och galne.

Uti Salby gärde strax wid gården är en stor jordhög, hwaraf en bonde för några år sedan tagit jord att föra på sin åker, och är där af siuk och död blifwen, som berättas.

Barne Sokn.

Wid Barned by östra ända finnas några jordhögar, och skal warit itt gl.t gille på samma plats.

Nakinge Sätergård i Ornes Sokn.

Seminghundrats Härad. Skiättuna Sokn.

Måsa by, af hwem skal Måsa familien hafwa sitt namn och up: kommelse, Kgl: åminnelse K. Gustaf Adolph skal den besökt, der finnas och hwälfda källare.

Wid Ystad byn är en stor Asplund, 2 jordhögar der hos och 2 stora Stenrösser i gärdet.

Wid Åkestad en stor jordhög, en grift uti, och källa, hwar i plägar offras silfwer och annat.

På Fröby ägor strax wid by en stor jordhög.

Wid Skiättuna Prästegård sees en ort wid namn Båtsworta dit fordom gått siöfart och seglation, hwar omkring många och stora kringlagda grafställen.

Strax wid Kyrkian: Östad gärdz sees en grund och berät: tas der warit S. Catharinas gillestuga, hwar på Lydanders confir: mationsbref af Erchiebisparne gifwes finnas i Skiättuna Kyrkia, sidan trädden om Skillotts hufgrund finnas och, item gl.t Mynt, etter gambla böcker gl.t kräder landmadr, item bref på Skatte: gårdarne i Sokren som fordom legat hos Kyrkian sees och in: ne uti Kyrkian, att sådant upbrändt. Item Thomas Aquinas uti förgylldt bild utskuren i Kyrkian.

Wid Edsta by en stor Offerlund og 1 stor jordhög der hos.
Wid Edbådersta förutan ättegraffter og jordhögar itt Kunaberg. Löthamar ligger og här i Sochnen.
Uti Stalla gjärde en stor jordhög kringlagd mz sten, der en drake altid sagts uistats, og förnemligast stora Silf= og gullskatter wara der nidgrafne, i synnerhet berättas för någon tijd sedan wara der funnin en stor Silfwerkista mz silfwerbeslag, men som man hunno blifwit warse, skall hon sjunkit ned og försvunnit. Skall og offta hörts liud og rop af samma backe, eller hög.
På Åssestad ägor strax wid byn finnas några Stenrösser og liknelser till ättegraffter eller grafställen.

Lunda Sochn.

Uti Ekra en jordhög, uti hwilken sagts wara penger og silfwerskattar. På samma ägor wid lilla Ekra synas stener som skulle der warit källare og grafwar, ett hål der bredevid, der man nidrändt en lång stång og ej funnit botn. denna gård sagts warit Konungs: gård efter Krönikor som finnas hos en Man i Norra Tälje.
Uti lilla Söderby gjärde en lund, som skall fordom warit en offerlund af tiock skog og rundt om på alla sidor slät mark. Och ej långt der ifrån en Offerlund.
Item uti Skjeen sitter ett långt ben, som sagts wara itt sidoben af en jungfru.
Sägs og af gamla män att wid denna Skia skall fordom warit en stad b.d. Lunnia, emedan något ifrån Skian synas grund effter murar og flere liknelser.
Uppå Stora Söderby skog Sätteran, emellan Fröstunda og denna Sochen, berättas wara en kringmurad plats såsom en Kyrkogård hölt

rund, muren 3 ~~och swaltig fördel Halfstenar~~ alnar tiåck, och somblig stådo ännu 2½ aln hög, men der och hwar kullfallen; på östra och wästra sidan dörar eller porter. Denna ort är fordom och ännu kallad Wästra Kyrkia eller ring.

v På Sigridsholms fordom kallat ägor Bergsbol finnas flera sammanburne Stenkummel, och en stor sten der hos, men ingen wet hwad det betyder.

Midbo Sokn.

Hos Praepositum et Pastorem Loci finns ett gl.t Testamentsbref af 300 eller fler års ålder, innehållandes, att för Själamässor äro ägor lagde under Prästbordet, som Presten sielf Herr Andreas Laurentii berättar.

v Wid Botlöts torp är en offerkiälla, hwar i äro fundne pgr och knappnålar.

Skånfälla Sokn.

v På dess kyrkogård en Runsten och en Runhäll.

v På Kimmestad ören ligger en Runsten giord som en likkista och rundt omkrifwen med Runor.

Marckim Sokn.

v På dess kyrkogård i ett berg finns en källa som håller watn hela året, S. Larsses Källa kallad, hwar uti fordom offrades pgr, silf och annat, på sistone denna inquisitions=dagen lät man pröfwa och fann der pgr.

v Uti Snottestad gärde millan gårdarna finns ett berg med en inhuggen ring och runskrift uti. ibid. är en Jordhög och med stenlagde grafter omkring, eld och drakar säjes flyga från samma hög under tiden.

Årkestad Sokn.

Uti Westertuna gärdet hos Swen Matsson är en stor jordhög, Ko:
nungs= eller Köhögen kallad, på samma hög sägas wara sedd
en kista för några år sedan, och lockat sitt öpet och warit
silfer och annat uti.

På Årkestad ägor i itt bärg finnes och synes hästeskålor
i bärget, såsom en häst stått bunden, och synes itt hål som
hästen stått bunden uti.

Strax ofwan för Ekeby i denna Sokn på itt jordfast bärg
är en Runesten mot 6. alnars högd och mycket påskrifwit. Ätte=
backen strax ut med. Nedanföre på gärdet en stor kulliggiande
Runesten. Noch en sten der hos, synes under hafwa Runeskrift.
Fougden Per Larsson i Runestad sten der hos wet god beskied.
Detta war skrifwit med D. Wernesii hand ex annotatione Hyltenii
Ao. 1684 in Majo, som han der hos skrifwit och tillsatt på en lös
lapp med 2 knappnålar.

Lindholmens forna kungsgård ligger i denna Sokn.

Frösunda Sokn.

Kyrkioherden H. Jören Lejman berättar uti högchoren wara en
uthuggen grafsten med munckestyl, med kappa uppå, och en liken sedan
på Kyrkiogården.

På Skerstad ägor finns itt bärg såsom en Skantz eller Slått,
rund och stor som en Kyrkiogård med 2 porter eller utgångar.

Sammaledes på Ottestad finns en åsen sedan Borg Ettestad
Bärg kallad.

Uti Åswaste gärde synes platser såsom grafwar och grafställen Poli:
candria nämbde.

Uti Horda en backe Nyssebacken benämbd, hwarest skolat stått folk:
slag med Ryssar, hwilka underlagen förmenas der wara begrafne.

Uti Thorsholmen giärde finns en Källa S. Olofs Källa b.d uid hwilken skall warit mychit afguderij öfwat uti offrande af penn:r och annat. S. Olofs bild uti Krona och byla finns i Fröslunda Kyrkia. It. ibid. Revelationes S. Birgittæ in folio.

Altuna Härad.

Altuna Sochn.

På Lindö ägor finns en plass Ekulabro kallad, och strax hos 4. Runstenar, därest är och Häradz Tingzplass. Wid sielfwa Lindö by 3. jordhögar.

J Tuursta giärde finns itt Runberg.

Uti Näls giärde på itt fast berg finns och Runskrifft, och kallas det Runberget. It. uid byen finns en Runsten under en bod, med Runskrifft på.

Wid Bällstad Östergård uid Siön finnas 2 Runste:nar, item på ägorne jordhögar och stenlagde grunder såsom till hus och kyrior.

På Mörby och Nickelby ägor några hopsamblade Stenhögar.

Uti Kjällstad äng itt Runaberg.

Frestad Sochn.

På Odeslunda giärde strax uid Kyrkian en hopburin stenhög.

J Frestad Kyrckiomur finnas 7 Runstenar insatte.

Wid Fällbro åter itt Runberg. och 1. runsten.

Wid Ekeby hos Igelwadt itt Runberg.

Hos LänsMannen i Odeslunda 2:ne några hundrade år gambla bref gifwer uid Tingzplassen i Häradt som d:o skall warit uid Ekulabro, der nu Tingzplassen är.

Hammarby Sochn.

J Berg på Eddundsholmen finns en Runsten, och wid qwarnen på Hesta bärget en Runskrifft.

Item emillan Löt och Långbrokka 1 runsten. noch många Runstenar i denna Sochn.

Stala Sochn.

Emillan Stala Kyrkia och Siön finnas åtskillige grifftar, äro och der fundne 2 st. lijk då man gräfwit efter sand.

Angarns Sochn.

J Kyrkdörren en Runsten.

Edöby Sochn

På Brättby ägor stora Kopbunne jordhögar.

Åkers Skiepslag.

Åkers Sochn.

J Swedby Sätegårds gärde 1 Runsten, och 1 rund Hälla uti itt bärg. Item på dess holmar och byaägor 1. Hälla. Item på Säte=gårdsens Eng Strömsängen kallad der itt stort Tegelbruk är, hwar=lofwor efter sig, medan grunden och tryggen der ännu synes.

1 Ausoby gärde en stor jordhög och flere sma omkring. der äro många flere stodt i denna Sochen grifftställen med omlagde stenar.

Kjula Sochn.

Neder wid Saltsiön wid Ekstana Sätegård är en Skants b.d Ekbrönborg till försvaren mot fiender. Item stora los åtskillige med sten omlagde Jordhögar såsom likwälsor till fornäme mäns grifftar.

Uti Prästegiärdet finns en Hög wid namn Kiöbbergsbacke kringlagd med stenar, som en Skantz.

Uti dänna Kyrkia Skåp finns itt stort och grofft ben, det Pastor der H. Anders berättar wara en Ryggknota af folck.

Detta om Långhundradt, Seminghundradt och Wallentuna Härader samt Åkers Skipslag war attesterat med Häradshöfdingens Abraham Persson Winges hand och Sigill uti [illegible] in Julio A:o 1673. Men Häradsskrifwaren Erich Månsz Bergman hafr det med sin hand alt skrifwit.

Åsunda Härad. Näs Sokn.

Kyrkioherden H. Erich Edwardi berättar i denna sokn wara allenast 4. runstenar, Men gbl. Männer Skantser uppå [illegible] Mården.

Uti en backe straxt wid Brunsholmen skola finnas ättebacker och der blifwit för någon tijd sedan uppgräfne krukor och en [illegible] hwilcka än skola förwaras uti Brunsholms Rustkammar.

Fins en Holme i Sjön Mälaren kallad Bishopsholmen, hwar på äro liggiandes 3 stora stenar kallade Bishopsstenar, löpandes der in på alla 3 bishopsstifften Uplands, Södra= och Wäst=mannalands, och uppå den stenen som lyder till Upland ligger en minder Sten lagd, betydandes, som förmenas ock af gemeen sägn gissas, så mycket, att Erchibiskopen skulle hafft sin sätt uppå, men de andra Bishoparna sitit barhufwade när dhe mötan där warit.

J Näs Kyrkia fins en bänckestafla där på är detta skrifwit. Desse äro wåre framlidne Adlige Husbönder, Gudh theras Siälar nåde, den förste Her Per Brahe till Fällenäs, den 2 H. Trud Ulfstand, den 3dje H. Lage Brade till Krakeholm: förnämbde H. Trud och Her Lage woro födde i danck och woro i danck Rikz Råd, och hafwer jag sin Swerie farbrödr till Hulsted ökelsewit dem alla 3.

Ben efter en Menniskiohand är i Sochn Sacristian, utan någon led på fingrarne, men ingen wet huem hon hafwer ägt, utan der legat der af ålder.

Swingarn Sokn.

Wid Ausby gård fins en stor hopburen jordhög, Haraldz högen kallad, Men inga grifter der hos, eller berättelse wet man der om.

Litt ifrån Swingarns Kyrkia på Söder sidan är belägen en Källa, den de här hafwa kallat Helge Korss Källa, hwarest många siucka Menniskior, genom drickande och twående der i, berättas i forna tider fått sin hälsa igen, derföre och denna Källa icke allenast i Swerige, utan och på andra utrikiske orter warit mycket namnkunnig, och i Kyrkian en stor ihålig offerstock, efter ... namner giord med lucka på och 4 lås före, rundt omkring med stort järnbeslag skodd, som förr sägs legat wid Källan, hwar uti de helbregde blefne personer hafwa sitt tack=offer gifwit, och 1 kopparskopa om 1 stops mått stor med runa: bokstäfwer uppå om kring skrifwen, berättas fordom warit med järnband fäst wid Källan, och folckt der uter druckit af watnet, hwilken skopa nu är på Ausby gård.

Strax norden om Swingarns Kyrkia fins en stor hwälfd Källare, att man wäl med ett par oxar kan indriwa och wända, der berättas Prästegården fordom warit, som nu är i Rillinge.

Strax wid Haga gård ligger en borg b.d Marieborg, som skall warit ett Slott, och der residerat en b.d Iwar Blå, som sägs warit en förnähm krigsanförare.

Wid gamble Haga sägs warit kongsgård Konung Carl Knutsons, hwar efter murarne ännu synas.

I Kyrkan: Sakerstys dörren ligger en stor Runsten med bokstäfwer och ritningar uthuggen, jemwäl ock i stora Kyrkodörren på gafwelen en sådan sten.

Tillinge Sochn.

I Kornestad gärde finns en Runsten nästan trinn, item i Ullunda gärde en, item 1 wid Ullunda bro. item 1 stor jordhög wid Ullundaby, Olof Matss i Eckholm i Bred Sochn sägs hafwa der om en gl. krönika. 2 Jordhögar finnas wid Broby gärde.

En borg sägs warit wid Myrby kallad Myrborg, hwar efter murarna så när en samble hög synbare äro, men ingen wet något der om berätta.

Mitt emot Östanbro brättas ligga en hög som Konungarne i Rikt fordom tillhört, och kallas ännu Kongshögen, hwarigenom landswägen fordom legat, och Konungarne i forna tider wid deras Eriksgata ridande der hållit sine omskiftningar, så att Upland der slupt och Wästmanna landinget Konungen der emot tagit hafwer.

Än finns en liten Skogbrunnil öfwer allmänna wägen, hwar öfwer är en lijten bro lagd, heter Gåtbro, hwarest brättas warit ett fältslag mellan Swänska och Danska, men i hwad Konungens tijd wet ingen, der äro funne pylar i jorden efter deras stridstygg.

Wid Målby finns en hög Runsten, item några under Kyrkomu:rarne, på hwilka synas allenast några bokstäfwer på de sidor som ut åt liggia.

Wid Ryggwara synas stora jordhögar, i synnerhet 3. st. men hwem der under ligger wet ingen.

Eeda Sokn.

Allenast 1 Runsten wid Hwäsgrundsgrinden söder om Kyrkian med 8 påskr:ne bokstäfwer.

Wårfru Kyrkios Sokn.

Norr om Kyrkian en stor Runsten med tecken efter en hand och 1. barnefot, der om ingen har någon berättelse.

Wid Gjurbåker och Rissingebro är en stor lång Runsten med skrifft å båda sidor.

J Backnorrby gärdet Twå stora Runstenar med skrifft på hwardera å en sida, hwar under säijes twenne Blå liggia med 2 sina söner.

J Ullunda äng finnas Stenmurar efter en Borg eller Skantz som hetat Gadderborg, dess byggmästare wet ingen; ej heller finns någon saga der om. Item 2 Runstenar der å orten.

NB. Wid Ål warit en borg b:d Näbborg, som förmenes warit Jungfru Böijes Residence & twenne Bröders Syster. Hår Re:kastad äger säijes Jungfru Böije wara begrafwen; och dess graf wid pass 9 al:r lång med höga stenar alt omkring, derföre den platsen blifwit kallad Böije backa, widare berättelse wet ingen der om.

Sparrsätra Sokn.

På Törstad backen ligger en sten med några påskr:ne bokstäfwer.

En gl: sägn går, att fordom tid hafwa 2:ne Adelsmän fächtat på Årby gärde, som nu ligger under Sparrsätra byen, den ena har warit af Folckungarne den andre af Sparrarne med itt siöblad

under Sparrewapnet folckungen har blifwit dragen, och den andra sig till flycht låt byggia wid Kyrkian ett hwalf, då kallades Kyrkian Årby, men sedan fick han hete Sparrsätra. Skrifftelig be:rättelse har man finnes ing.

Bred Sokn.

En bönbok af Munkestyl skall finnas i Kyrkian. It. en Mässe=bok med samma styl.

En gl. Kyrkians räkenskapsbok skrifwen.

J Uppsassa giärdet är en Backekull utan någon uppsatt sten, dess betydelse wet ingen.

Uti ett Hällebärg wid Wällby, är ett rum lijka som en kjättil men ingen sägn finnes der om.

Trögds Härad

Weckholms Sokn.

Uti Weckholms Kyrkia finns ett wapen af en Mosaiskia, något mer än 1 aln långt, det en jungfru skall ägt, derföre det och Jungfruwapnet kallas. widare berättelse der om wet ing.

Uppå Östorby ägor kallas en ort Östorby Näset, finnas starcka Murar under i jorden, som och något synas öfwan jord, men hwad der warit i förtiden wet ingen afsäija.

Uti Ampnö äng emot Hästö, wäster ifrån byen, är en backa kallad Bossbacka, der synes ännu fasta murar under i, och något öfwer jorden, som säijes, skulle i fordom tijd der warit ärnadt att byggias en Konungsgård, förr än Ekholmen byggdes. Item finnes wid Ampnö en grifftplass, utan någon berättelse hwad den betyder.

Uti Öster och wäster Dalby byar äro många grifftplatser med stenar omlagde, men ing wet der om något berätta.

Uti Åkerby, på Ramby och Basa ägor äro många och nota:ble gl. grifftkullar. Särdeles på Basa gångewäg till Kyrkian på en backe är en gammal begrafningsplass med många grifftrundlar såsom och 15 upreste stenar för grifftawårdar upsatte.

Wid Sundby och Kyssinge finnas och sådane gble grifftrum med upreste grifftawårdar.

Kongs Husby Sokn.

Uti Norre Dammark Norra giärde finnas 2 stora jordhögar när hos hwar andra, och backen som högarne stå på kallas Brothögen, men hwad de betyda wet ingen.

Item uti Skogen söder om byen, fins en stor Stenmur af stora gråstenar uplagd, uti en ring kring om itt bärg, sumblig städes in: nedfallen, sumbligstädes temmelig hög ännu behållen, kallas RingMuren, och hwad lijkt, hafwa warit en borg eller Skants, eller grundwal efter itt stort hus.

Uti Sokbärga hage 4 Runstenar. Uti samma bys hohage wid Landswäg som löper åt Bränbö, fins en stor Runsten half afbruten, och der hos 2 små, på hwilka äro ingen skrifft utan korssmärcke uthuggne.

På skogen under Stegsamma bydundet fins en grifftrundel med kringlagd sten.

Uti Husby bys giärde, öster ifrån byen, fins en begrafningsplass såledt, att mitt uti är en stor rund och något hög jordeplan uti diametro 6 al:r och der omkring åtskillige griffter a 4 och 3 al:r i längden.

Thorbeni Sokn.

Uti Thorbeni by en backa norr ifrån byen uti giärdet, af ålder och urminnes tider kallad Dombacken, der 15 st: griffthögar och elliest 2 st: tvefyriga grifftrum der inne och mitt uti samma, och widare omkring fast många grifftrum.

Uti Skogen söder ifrån byen en Bärgskiälla aldeles rund och slät, näsan aldrig tom, kallas elliest Bärgskiättil, där fordom twifwelsutan offrat blifwit, ty ännu i minnet är, att barn lekandes uppå Skogen efter ökar, hafwa der inkastat knifwar, nålar etc. och stundom funnit igen det de söktt.

Hackstad Sokn.

v 1 Erich Nilss:s tompthäga i byen Hacksta finns en stor jordhög
och 3 stenar på hvar sida, stora, utan någon skrifft, 2 al:r
upp öfr jorden. Synes undertiden om somliga qwällar som
eld der skulle brinna, men ällirst är en dem ing sägn.

v Uti Swinds gärdesbacke wäster ifrån byen, finnes åt=
skillige grifter, och stenar omlagde, kallas ättegrifter, åfven
så en i Hjälby quarnbacke.

Löt Sokn.

v På Bummelsta löt, wäster ifrån byen, finnes 3 runste=
nar wid pass 1 famn emillan hvar annan uti Triangel
stående 2 al:r upp om jorden. Ingen wet något berätta
om dem.

v Noij i Bummelsta gärdet, norr ifrån byen i en backa
står en runsten wid pass 2 al:r upp om jorden och skrifft på.

v På Ågesta ägor i en backa ängsbergt b:d äro åtskillige
stenlagde grifter.

Lille Kyrka Sokn.

v Uti Kyrkan och Högchors taket äro åtskillige Målade wapner,
okunnigt om hwad familiers.

Boglösa Sokn.

v Uti Kyrkan skall wara något gl:t Mynt.

v Sägs uti Kyrkomuren inmurad wara en Dalkarls
fana, som der sig tillbytt, och Dalkarlarne tagit derat igen,
och nu skall sittja i Enna sockens Kyrka i Dalarne, men på
hwilket ställe denna inmurad är, wet nu ing. och detta
skall sig tilldragit uti itt fältslag, som der stått, och der
blifwit stillat, och Dalkarlarne der nederlagt sine Strids=
tyg och Böger, derföre gissas Sokuen fått sitt namgn
deraf att hon kallas Boglösa.

Uti Boglösa byss gierdesbacka, söder ifrån byen, finnes en stor Runesten, något mer än en mans högd öfwer jorden, mitt på lijtet skrifwit.

J Swarmstads södra äng är en lång steen, mer än 1 famn hög öfwer jorden utan skrifft, dog i ansende som en Runesten.

J Upp=Myrby, millan Ebudi och Kumbla, på Kumbla gärder

J Blackstads gierdesbacka Runestenar.

J Blackstad by en stor jordhög. J Kumbla wret öster om byen åtskillige stenlagde grafställen. It. i Johan Pers:s Löfhage där bredewid.

Ut mz Kyrkogården nordost om Kyrkian, är en backa k:d Gille: stugubacken, der gillestuga skall warit, der Hr Arwen Hen: gel för en tijd sedan welle byggia Stenhus, då han grund: walet uppgräfwande fant en källare mz tegel uti; widare berättelse der om wet ingen.

Bond Arnö Sokn.

På Edenrön ut mz siön, wäster ifrån Fröstad och på dess gierde, finns en gl Kyrkogård, mz ett stort Trä:kors af een mans högd, af ålder der mitt uti stående warit. Ingen kundskap finns mer der om.

J Söderby gierdet wäster om byen och Stäppby gierdet norr om byen finns stora stenar 2 st:r mz Runeskrifft.

På Arnöön i Arnö gårds Löfhage synes lijknelse efter en H. Skantz, muurarne på samblige sijdor en Mans högd mz skog öfwerwäxte, kallas Borgen.

1 Strandby Löfhage synas Stenarne efter en tämmelig stor Källare. Muurarne på gafwelen och Sidorne äro än behållne en Mann högd ånd gess, men på den sidan Dören pröfwat warit

muren bortfallen; och ifrån dörringången lijka som en stenbro lagd ett stycke bort åt neder åt sjön.

J Bälsingle wretten norr om byen är en stor Runsten med kors och skrifft uppå: 1 famn hög öfr jorden.

På Brunbo och Edzstund hålmen finns en gl. Skantz och wall med jord upfylt, ofwan på slät grönmarck, på norra sidan en itt brant berg, på södra sidan slätt, som en trappa uppföre, öfr 2 famnar hög, hwad sägn der om warit wet ing.

Elliest finns på åtskillige orter i församblingen åtskillige stenhopar och stenar redstals lagde, som icke ewärdt är att nämpna, medan der om ingen widare kundskap finns.

Dalby Tjutolffs Sokn.

J Nårby, Myggeby, Söffstad gärden och Söffstad äng finns stora runestenar.

Elliest åtskillige jordhögar och grafställen ovärderlige, om hwilka ingen berättelse finns.

Stavby Sokn.

Uti Bänningby 1 Runsten och jordhög. i Solberga 1 runsten.

Wid Beckegärden en stor jordhög: och en lång fyrkantig sten på ofwansiden.

Uti Östarby tomten och Stavby norra gärde med sten om: lagde fyrkantige grafer 24 st.

Uti Sjön emillan Näs och Stavby landet är en Kringfluten holma Brönborg kallad, der på har warit ett slott af samma Namne, en förnäm Herres och Krigs anförarens b.d Iwar Blås residence. Muren är ännu quar, samblig fädd wid pass 2 famnar hög. XB.

På Bredö Tredingz ägor, finnes grundwal af gråsten efter en Skantz eller Borg, lijk en Kringgård, Borgring kallad, med skog öfwerwäxt. ingen berättelse der hos mig.

J Skjälby hage sind 1 stort Stenkumbel Ebbyningsberg b.d något mer än 1 famn högt, ofwan på kumblet en stor terkantig sten mitt uti, och 5 st.r 3kantige omkring stående, dog något minder och somblige der af omkullfallne.

J Ebbyninge hage 1 stort Stenkumbl; på södra sidan om kum:blet 7 fyrkantige stenar å rad satte, berättas Wallby kyrkia för:tijden der warit ärnad att byggias, men om natten blifwit nidrifwit hwad om dag byggdes. Eliest hwad månge fyrkantige grafställen der bredewid, som warit ättegrafr.

På Lodinge ägorne finnes åtskillige Jordhögar Dansehögarne kallade, och derjämpte åtskillige grifter och graper. ingen mer säger der om.

Litslena Sokn.

J Litslena prästegårds backa en stor Runesten Mans hög.

J Bällsby och Ullstämma gården 2 Runestenar, på den 3.dje ingen skrift. J Ullstämma tompt 3 Jordhögar.

Wid Kjälsta södra gärdesgrind 1 mer än famns hög Runesten. uti en backe i samma gärde 3 stora fyrkantige stenar uprestte wid pass 1 famn ifrån hwar andra, och der hos itt stort Sten:kumbel af menniskio händer tyckes sammanburen warit.

Uti Askhagen 3 grifter medh stenar omlagde 19 al.r långe, tyckes wända hwarandra tillhopa, men den andra krypen ut ifrån hwar annan, och en stor sten mitt uti, hwilken är kullfallen af gräfning, som i forna tider der skiedd, till att finna något tekn af der nederlagde döda. Uti itt lijtet stycke der ifrån itt stort Sten:kumbl. uti en hage.

J Skog der sammastädes 2 stora sammanburne Stenhögar. Eliest åtskillige städs på ägorne stenlagde grafställen.

Härckebarga Sochn

J Härckebärga by finns intet annat än 1 källaregrop effter en gillestuga som der skall hafwa stått.

Wid Klåckstapelen en jordhög.

J Ebyningsbärg och flerestädes i Sochnen finnas ättegriffter om-lagde med stein.

Wilbärga Sochn.

J Wilbärga by 2, i Linsunda äng 2, i Ärssleby 1 Runsten.

J Långarös södre giärde 1 sten $3\frac{1}{2}$ alen lång och bredt skriffwin på både sijdor.

J Ekilleby äng 2. ibid Johan Olssons änckias fägård 1 runsten.

Elliest åtskilligstädes åtskillige ättegrafer. Därhos på Ekilleby skog Söder-Skogen kallad en jättegraf som hålles 14 al:r lång och 12 al:r bredh, med 2 upreste stenar, en wid hwar ända eller hörn dock båda=liijka wid hwar annan, utan någon skrifft, dock af ålder kal:lad Biörhes graf.

U. Mångastädes: Sochnen jordhögar såsom wid Daby, Kärsta, Höj:by och Ela, men ingen wet hwad der under är förborgat.

Lagunda Härad.

Långtora Sochn.

Uti Kyrkian och på Prästegården, item på Sundängen som hörer till Långtorabyen finnas 2, men på de förre både ställen 2 Runstenar.

Uppå Långtora bys backar och i flera Sochnens byar finnas mån:ga ättegrafer med stenar omlagde.

Holm Sochn.

Uti Kyrkian finns ett gl:t röckelsekar af Malm. Mitt i Kyrkiodörren 1 runsten hwars bokstäfwer illa synas. Lijka så på Mosunda gärde

Uti Mosunda hage äro stenringar 4 al:r på längden, och 4 al:r på bredden.

Uti Mälby Hultompt är en grifft å 4 eller 5 al:r lång, en sten wid hwar ändan, en der af har skrifft. Noch i samma tompt öster på berget är en jordhög ej mycket stor, wid den en står en sten utan skrifft.

Wid Ekeby ninge gärde wid wägen en Runesten, och på dess backe ofwan byen en stor hög rundt ing sten anlagda grafwar.

Wid Östad grind stå åtskillige Stenhögar ung. ett gräfwit dijke, der i tyge sammit ar. Bönd. Skje förmenen der förr stått innan hon blef förd dijt der hon nu står.

Kulla Sochn.

Uti Kyrkian finns ett Mettkyskal lijkt ett skiöldmor, och fått der af ålder. ing. cat säja om der om. Noch ett gl:t sönderigt rö=kelsekar af trä. NB.

NB. Item ett gl:t Kgl. bref äfw innehåld, att Kyrkian försträckt Konungen i forna tijder 16 lödig mark silfr. hwilket satt årtalet der hos och Konungens namn.

Wid Marka sägårdsport 1 Manshög sten utan runor. I sam=ma byss söder gärde finnas 4 stora stenar i fyrkant stående så när en famn höge utan skrifft, och der hwardt wid hwart lijkwäl=så effter en brunn, warit altid der om gissning, att der skall folcket hafft sin afguda dyrkan och ceremonier. Noch ibid. en up=rest sten af en Mans högd ofwan jorden utan skrifft, och dock Run=sten kallad.

I Marka gärdet och Carlshofwandsbacka lijkwälse effter 2:ne grafwar och wid den ena 1 sten 1½ al:r hög.

r J Bryta gärde en stor fyrkantig sten mer än Mans hög öfwer jorden utan skrifft, Tängsten kallad. It. i samma gärde och Söderångs fläcken 2 aln hög Runsten 1.

r J Bryta gärdet och Kubbacken b.de finnes 3 jordhögar och 1 upresst Sten millan 2 af dem, jämwäl likwelse till några griffter.

r Uti Mijsärna Sundra gärde 4 upreste stenar utan Skrifft, efter Capellanens H. Larssons relation.

r Uti Kåsstad 2 Runstenar, 1 uti Swart gärdet, en med skrifft, 1 utz ritning på. 2 al. hög.

Hjälstad Sokn.

r Uti Skiommer 2 Runstenar. Uti Mögsta back 1 runsten 4 aln hög utan skrifft, dock altid kallad Runsten.

r Uti Brunsta gärdz och Kohagsbacken 1 utz skrifft, wid Enby Kolbotns grind 1 utan skrifft runsten för 6 år sedan kullfallen.

r Millan Belsunda och Eijl på Eijls gärde en kullfallen Runsten utz skrifft på.

r På Belsunda gärde mitt i en åker 1 sten. Whid Enby förstugudör en stor jordhög, På Belsunda äng 1 Runsten. Item 1 wid dess grind.

r J Runa Hagarne åtskillige griffter.

Fittja Sokn.

r J Myssinge äng där nu är Enbärgen Sätrgård 2, wid samma by ut utz äng 1. Runsten. It. på sudra sidan om bandbyen 1.

r Noch åtskillige jordhögar utz grofar ofwan uti.

r På söder sidan om Kÿrian 1 stor jordhög utz några omsatte stenar utan skrifft.

Nysätra Sohn.

Uti Abraham Olßons gård i Nysätra byn, finns en Elfwarqwarn af steen stående. It. på Kiörkogårdens Sydh st. Matthia och 1 Elfwar:quarn af steen med twå ingrafne hål.

Uppå Rydh gårds ägor finnes 2 och wid Alsted 1 Runsteen.

Biuristad Sohn.

Uti kyrkian är en gl. Munckebook.

Uti Rönhag i Biursta byn finnes åtskillige steen omlagde ättegrafwar.

Strax i äng der bredh wid står 1 steen 1½ al och ganska ofwan jorden, som säjes att jättarne, då boande i byen, hafwa kastat till sina Slåtterkarlar att hwässa liårne på.

Uti Schälby lund en steenlagd stor runnele, hwars in uti, lijka som en liten wäg midt i marcken, lägre än den andra jorden, men ingen weet något mer om den berätta.

Under Fernåby Södergården och Finsted utiord i Fröslunda Sohn belägit finnes 5 stora jordhögar och någre ättegrafwar i östra giärdet belägne.

J Finstads utiord i Wästra giärdet 1 Runsteen med skrifft. 2 Kop=skiöls hage 2 med steen omlagde grafwer.

Dess Befallningsman Hans Jönsson i Fernaby finnes någre per=gamentsbref, ett skall wara utgifwit i Kong. Mts. Erich Trulls tijd, som bodt på Ekolsund.

Bishopskulla Sohn

På Södra sidan om Röckaby finnes ättegrifter med steen omlagde.

Fröslunda Sohn.

Uti Enbärga giärde wid Knoppgrinden 1 Runsteen med skrifft.
It. i Kiörkomuren på Söder sidan 1. Runsteen.
Emellan Kyllinge och Enbärga 5. jordhögar

d. 30. Maji [illegible] 3 och 5. Junii 1672.

Lydich Andersß
Fråman.

A°. 1407. d. 11. Apr. passa est civitas Stockholmensis maxam plagam ꝑ incen:dium fortuitum. Act. Eccl. Tom. V. p. 1. m.

A:o 1642. d. 25. 9bris. samma afton som Furstlig Fridrich den
yngre Marggrefwe i Baden och Hochberg, Landgrefwe uti
Susenburg, Sponheim och Eberstein, Herre uti Rötlen, Badenweil,
Lohr och Mahlberg med furstl. procession ankom på Stockholms Slott,
att fullborda sitt äcktenskap med Högborne Furstinna och Fröken
Christina Magdalena, Herr Johann Casimiri Pfaltzgrefwens wid Rhein
Hertigs i Bäjern, till Gülich, Cleve och Bergen Furstigens Dotter,
som skiedde S. Andreæ dag näst där efter, samma afton som Högst:e
furste på Slottet ankom, rätt som bäst Hennes M:t Drottning
Christina begynte göra sig glad med sina Höga kiärkomna giä-
ster, upkom en hfftig wådeld wid kl. 10. om qwällen, och warade
in till klockan 8. eller 10. andra dagen, begynnandes på östra Slotts-
sidan uti de wåningarna som äro öfwer watuporten nedre åt Strömmen
och Slottsbron, som in om besagde timar afbrände 4. Köstlige torn
tillika med alt det som fans uti första öfwersta wåningarne, så att be:de
4. torn föllo ömkeligen ned, men muren blef likwäl någorlunda
behållen. Skenet af samma jämmerlige eld syntes skatt långan
wäg uppå himmelen, ja alt in i Närickt. Drottningen siälf
måtte fly af Slottet, och retirerade sig först till Kgl. Drotzens Gr.
Per Brahes hus wid Stora torget, men efter wädret och eldslågan
låg tit åt, begaf hon sig dädan till fältherrens H. Jacob Pontussons
DelaGardies nya hus på Norre Malm wid S. Jacobs kyrka, där nu
är Kgl. Arsenalen.

Denna Relationen är tagen uthur Stephani Laurentii Muræi Concionat. Gyl-
denhjelmiani Tyckte Andelige Recept mot onda Tungor, af Ignat. Meu-
rer i Stockholm A:o 1643. pag. 132. seqq. der han confererar denna bran-
den wid Järnugnen som omtalas Deut. IV.20. En Chergeant allenast
berättar han omkommit i denna branden. p. 137. utaf Kgl. Lifgardiet.

A°. 168

10
203
433
64

A°. 1689

A°. 169

Aº. 1686. d. 8. Junii Specification på den skada till hus och gårdar som Stockholms Norra förstad medelst wådeld d. 8. Jun. 1686. öfwergick.

10. Adlige eller Herrehus.
203. Allehanda betjäntes hus
433. Borgarehus. Summan af gårdtalet och hus äro tillhopa
646.

934. familier eller hushåld som bodde på dessa: samma hus.

De 433 borgare stodo i contribution för 5502 dr Smt.

40 quarter tillsammans som upbrände äro.

Allt ifrån Hackorretorget till gamla lilla Ladugårdslandsbron, ut till träsket, och tillbaka allt på östra sidan om Brunckeberg in till Rännarebanan och in mot Styckegjutaregränden, dock alla hus och gårdar på bägge sidor om Styckegjutaregränden blefwo behåldne.

Aº. 1689. d. 24. Jan. ifrån kl. 1. om natten in till middagen afbran Drottningegatan på båda sidor allt ifrån Nordaste ändan in till Bärgsbrunnen, och så mycket som byggt war emellan Brunke:berg och b:de Drottningegata ned till Regeringsgatan, hwilkens alla Sten:hus på ömse sidan blefwo obrände, män träbyggningarne inne uti gårdarne brunno alle bort

d. 10. Junii samma år brunno på Söder Malm ofwan för S. Ma:riæ Kyrka några gårdar, dock intet stenhus.

d. 20. 9bris samma brunno några quarter på Norre Malm emot Barnhuset.

Aº. 1690. d. 14. Mart. om natten brunno åter på Norre Malm 3. gårdar för d. Secret.re Sahl. Mörlings änckia, Commissarien Wulf, och Styc:kegiutaregården blef något skadder.

v. A:o 1691. d. 23. Apr. mot afftonen brann på Söder Malm Kiöpm:s Roland Ericsons skiöna gården, som byggd åsten på bärgen, så att stenarne ut för bärget i siön.

v. d. 7. 8bris Kl. effter 9. om qwällen brunno Stadsens Murade qwarnehus og Smittens Stenhus wid Söder stora strömmen, tillika med bron öfwer strömmen.

v. d. 21. 9bris wid midnatts tid brann H. Axel Sparres og Husgerådsm:r Anders Anderssen Drakenhielms stora Stenhus twärt mot hwar andra på bägge sidor om gatun in mot Slottsholms nya långa bron.

v A:o 1692. d. 18. Apr. brann Sal. H. Schering Rosenhanes skiöna stora kopparteckte Stenhus på Riddarholmen wid middagstiden.

v. A:o 1693. d. 13. Mart. brann wid Söder Slus Stadsens Bryggehus og en hop bokbindarebodar og lackwärcksboden.

v. — d. 4. April upbrann ynckeligen det kostelige og koppartäckte Fältherrens Sal. H. Gr. Carl Gustaf Wrangels hus på Gråmunckeholmen.

v. — d. 1. Maji brunno 5. gårdar på Söder Malm i gränden som löper från torget og Giöthgatan närmast förbij norra Kyrkogårdsporten wid S. Maria.

v. — d. 7. Jul. brann Tiärhofwet på Söder Malm.

v. — d. 21. Xbris brann Sal. Gr. Axel Lillies skiöna stora hus wid Norre Malms torg wid Kl. 11. om natten.

v. A:o 1694. d. 12. 9bris emellan Kl. 6. og 8. om morgonen brunno 2 gårdar i M:r Samuels gränd på Norre Malm i för-nt mot Gr. Gustaf Oxenstiernas träbyggning.

v. A: eod. d. 6. Xbris från Kl. 9. till 12 om afftonen, brann på Södra Malm all Ryssgården och några träkrogar, så att Stads: huset stod där i stor fara, och begynte något brinna på dess östra gafwel, men blef, Gudi lof, släckt, utan stor skada.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

bliotheket.
OLM.
ifter
sk S.
nn
r. 39.

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

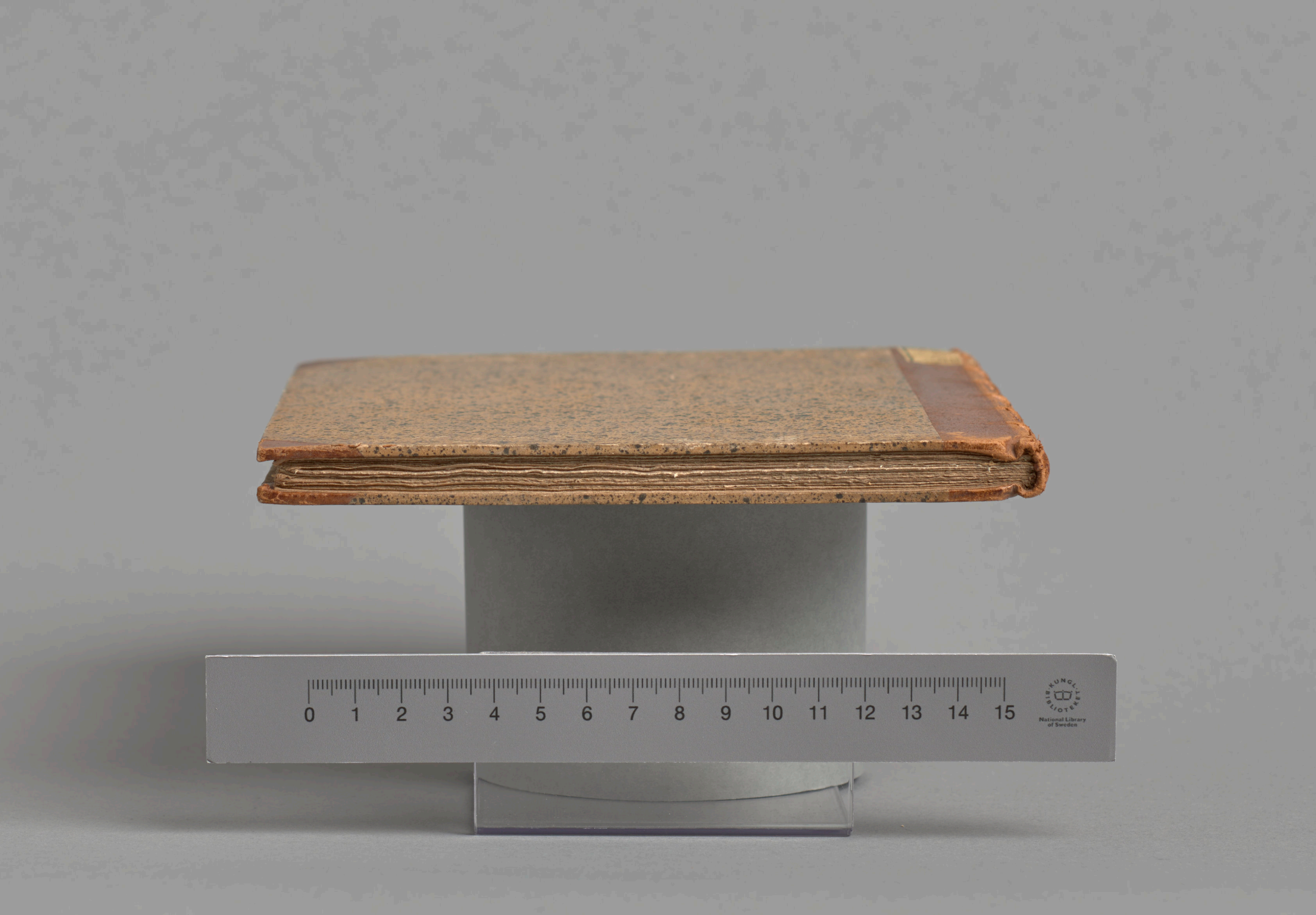
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

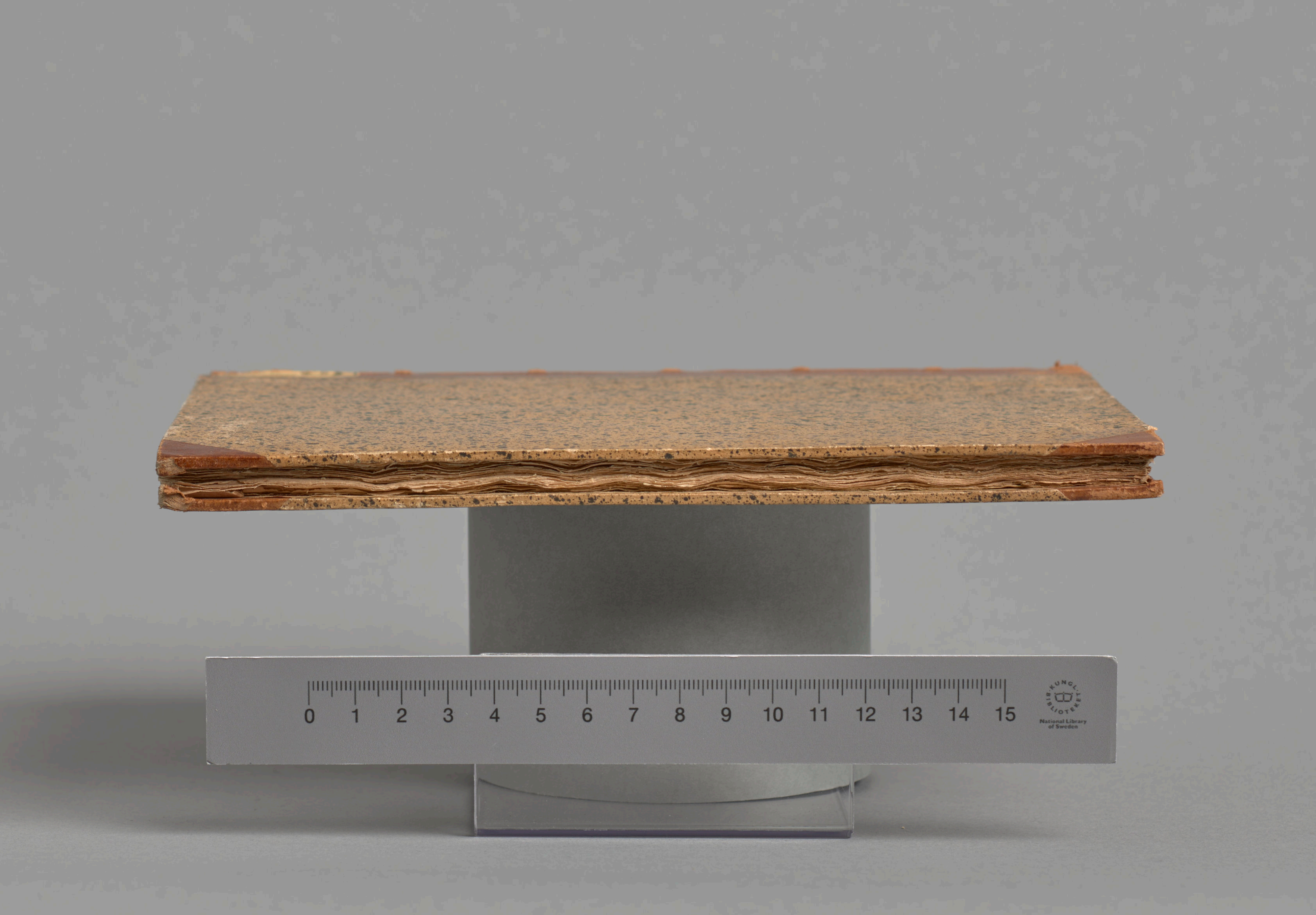
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

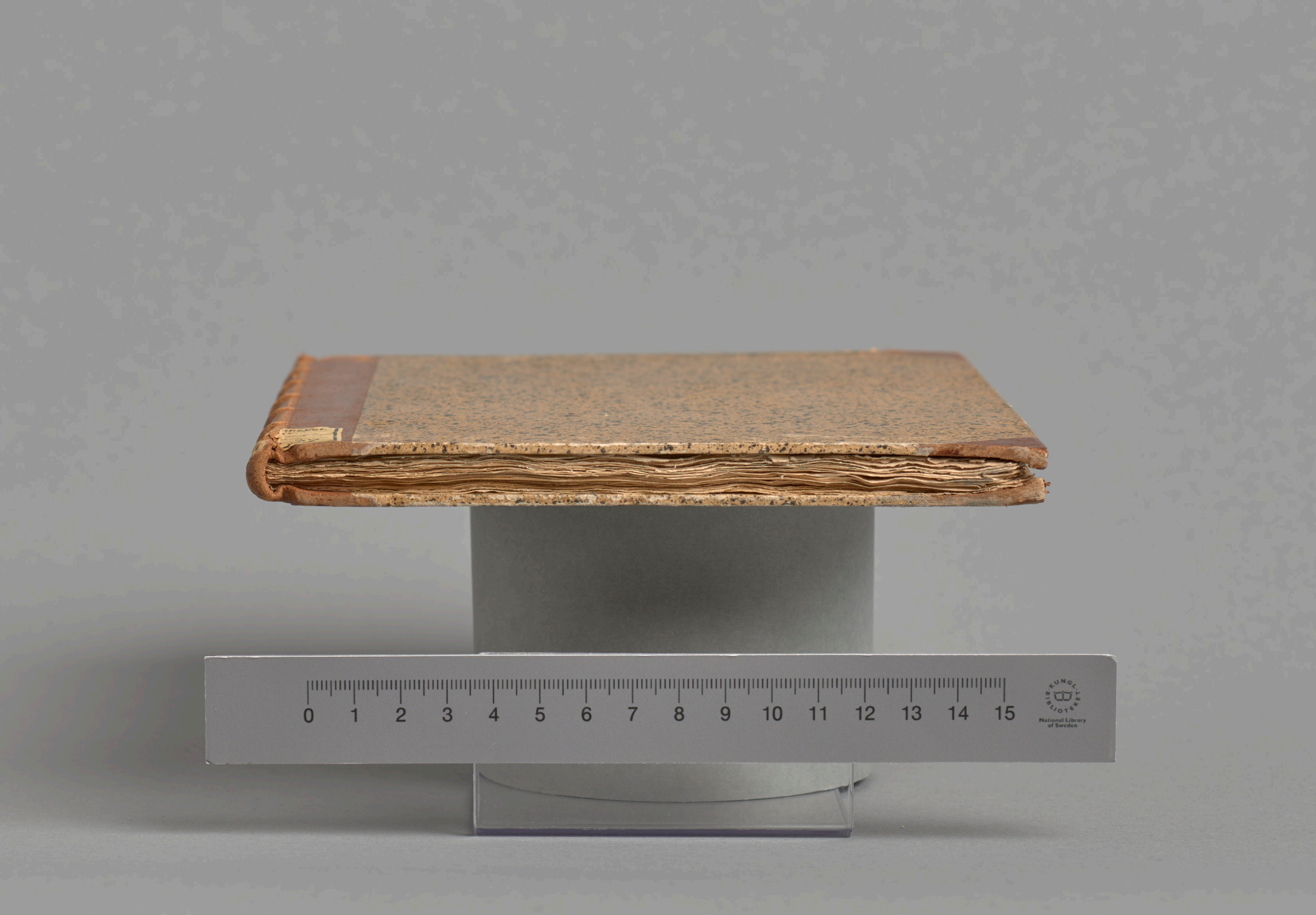
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
National Library of Sweden

UPLANDS
ANTIQVI
TETER
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15
KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

theket.
OLM.
ifter
39.